

Stanisław Michalkiewicz

Herrenvolk po żydowsku

wydawnictwo
von Gorowiecky

Herrenvolk

po żydowsku

Stanisław Michalkiewicz

Herrenvolk **po żydowsku**

WYDAWNICTWO *von bosoritschky*

Radzymin 2012

© Copyright by Stanisław Michalkiewicz

© Copyright for this edition by Wydawnictwo von borowiecky, Radzymin 2012

Kalendarium: Paweł Siergiejczyk

Projekt i wykonanie okładki: Empestudio

Opracowanie redakcyjne i korekta: Marta Sieciechowicz

WYDAWNICTWO von borowiecky

05-250 Radzymin

ul. Korczaka 9E

tel./fax (0 22) 631 43 93

tel. 0 501 102 977

www.vb.com.pl

e-mail: ksiegarnia@vb.com.pl

ISBN 978-83-60748-25-X

Skład i łamanie: WYDAWNICTWO *von borowiecky*

Druk i oprawa: P.P.H. Remigraf Sp. z o.o., ul. Dźwigowa 61, 01-376 Warszawa

Kalendarium stosunków polsko–żydowskich w latach 1981–2011

Kalendarium zawiera najważniejsze wydarzenia z dziejów stosunków polsko–żydowskich w okresie III Rzeczypospolitej. Stosunki te potraktowano bardzo szeroko: jako relacje państwa polskiego zarówno z państwem Izrael, jak i z diasporą żydowską (zwłaszcza w kontekście stosunków z USA), a także ze społecznością żydowską w kraju. Przedstawiono też najważniejsze momenty tych stosunków, takie jak konflikty wokół obozu Auschwitz–Birkenau czy Jedwabnego, jak również najgłośniejsze publikacje mające wpływ na te stosunki. Kalendarium obejmuje także lata 1981–1989, które stanowiły swoiste przygotowanie do zasadniczej zmiany w relacjach Polski z Izraelem i diasporą, jaka nastąpiła po upadku PRL. Nie da się bowiem zrozumieć tej zmiany (będącej zwrotem o 180 stopni w stosunku do tego, co stało się w latach 1967–1968) bez przesłedzenia polityki ekipy generała Jaruzelskiego, która stopniowo, ale konsekwentnie, ocieplała stosunki polsko–żydowskie.

Kwiecień 1981 — minister spraw zagranicznych Józef Czyrek spotkał się w Warszawie z prezydentem żydowskiej organizacji B’nai B’rith Jackiem Spitzerem.

Czerwiec 1982 — minister Czyrek spotkał się z przedstawicielami Żydów amerykańskich w Nowym Jorku.

Kwiecień 1983 — odbyły się oficjalne obchody 40. rocznicy wybuchu powstania w getcie warszawskim. Władze PRL chciały wykorzystać tę rocznicę do przełamania izolacji międzynarodowej, w jakiej znalazła się po ogłoszeniu stanu wojennego. Opozycja zorganizowała własne obchody z udziałem Marka Edelmana.

Maj 1984 — zastępca kierownika Urzędu ds. Wyznań Tadeusz Dusik odbył spotkania z przedstawicielami środowisk żydowskich w Nowym Jorku.

- Wrzesień 1984** — minister spraw zagranicznych Stefan Olszowski spotkał się w Nowym Jorku z ministrem spraw zagranicznych Izraela Icchakiem Szamirem.
- Grudzień 1984** — zjazd Związku Religijnego Wyznania Mojżeszowego po raz pierwszy od 1968 r. wybrał Zarząd Główny zamiast Zarządu Tymczasowego.
- Lipiec 1985** — rozpoczął pracę Zespół Koordynacyjny ds. Kontaktów z Izraelem i Diasporą Żydowską pod przewodnictwem kierownika Wydziału Zagranicznego KC PZPR.
- Wrzesień 1985** — premier Wojciech Jaruzelski spotkał się w Nowym Jorku z delegacją głównych organizacji żydowskich w USA, a minister spraw zagranicznych Stefan Olszowski — z szefem dyplomacji Izraela Icchakiem Szamirem.
- Grudzień 1985** — przewodniczący Rady Państwa Wojciech Jaruzelski przyjął w Warszawie delegację Światowego Kongresu Żydów.
- Wrzesień 1986** — minister spraw zagranicznych Marian Orzechowski spotkał się w Nowym Jorku z ministrem Icchakiem Szamirem.
- Październik 1986** — wiceminister spraw zagranicznych Jan Kinast spotkał się w Warszawie z delegacją Amerykańskiego Kongresu Żydowskiego.
- Luty 1987** — w deklaracji przyjętej podczas spotkania przedstawicieli środowisk żydowskich i katolickich w Genewie strona katolicka zobowiązała się do wybudowania poza terenem byłego obozu w Auschwitz–Birkenau w ciągu 24 miesięcy Centrum Informacji, Wychowania, Spotkań i Modlitwy, w którym miał znaleźć miejsce klasztor karmelitanek bosych, funkcjonujący na terenie obozu od 1984 r. Deklarację genewską podpisał m.in. sekretarz Komisji Episkopatu Polski ds. Dialogu z Judaizmem ks. Stanisław Musiał.
- Kwiecień 1987** — w „Tygodniku Powszechnym” ukazał się artykuł Jana Błońskiego o „Biedni Polacy patrzą na getto”, oskarżający Polaków o antysemityzm w obliczu zagłady Żydów.
- Czerwiec 1987** — w Tel Awiwie utworzono Sekcję Interesów PRL przy Banku Polska Kasa Opieki SA, a w Warszawie — Sekcję Interesów Izraela przy Ambasadzie Holandii. Obie placówki faktycznie pełniły funkcje dyplomatyczno-konsularne.
- Kwiecień 1988** — odbyły się oficjalne obchody 45. rocznicy wybuchu powstania w getcie warszawskim. Wojciech Jaruzelski przyjął delegację Światowego Kongresu Żydów.

Maj 1988 — Sąd Rejonowy Warszawa–Praga zarejestrował Fundację im. Stefana Batorego. Jej założycielem był pochodzący z Węgier amerykańsko–żydowski finansista George Soros, który ustanowił Fundację aktem notarialnym, spisany w listopadzie 1987 r. w Nowym Jorku, a zalegalizowanym w tamtejszym Konsulacie Generalnym PRL. Prezesem Zarządu Fundacji od 1990 r. jest Aleksander Smolar, pochodzący z rodziny żydowskich komunistów, zaś na czele Rady Fundacji stali kolejno: Jerzy Turowicz (od 1991 r.), Anna Radziwiłł (od 1999 r.) i Marcin Król (od 2009 r.). Fundacja Batorego jest jedną z 31 tego typu instytucji założonych przez Sorosa w krajach Europy Środkowej i Wschodniej oraz Azji Centralnej, w RPA, Gwatemali, na Haiti oraz w USA.

Czerwiec 1988 — minister Marian Orzechowski spotkał się w Nowym Jorku z premierem Izraela Icchakiem Szamirem.

Czerwiec 1988 — z wizytą w Warszawie przebywał dyrektor generalny izraelskiego MSZ Joseph Beilin.

Wrzesień 1988 — z wizytą w Polsce przebywał minister przemysłu i handlu Izraela Ariel Szaron. Minister spraw zagranicznych Tadeusz Olechowski spotkał się w Nowym Jorku z szefem dyplomacji Izraela Szymonem Peresem.

Październik 1988 — Wojciech Jaruzelski wystosował list do premiera Izraela Icchaka Szamira w sprawie perspektyw stosunków polsko–izraelskich.

Luty 1989 — powstało Towarzystwo Przyjaźni Polsko–Izraelskiej. Pierwszym prezesem został pisarz Andrzej Szczypiorski.

Kwiecień 1989 — z wizytą w Izraelu przebywał minister–kierownik Urzędu ds. Wyznań Władysław Loranc.

Czerwiec 1989 — polskie MSZ wyraziło zgodę na sprzedaż Izraelowi korpusów czołgów T–54 i T–55 „wyłącznie przez pośrednika, przy zachowaniu poufności transakcji”.

Lipiec 1989 — rabin Avi Weiss z Nowego Jorku wraz z ośmioma innymi osobami zaatakował klasztor karmelitanek w Oświęcimiu w proteście przeciwko ich modlitwom za dusze zmarłych Żydów i obecności krzyża na terenie byłego obozu koncentracyjnego.

Sierpień 1989 — z wizytą w Polsce przebywał minister ds. religii Izraela Zevulun Hammer.

- Wrzesień 1989** — minister spraw zagranicznych Krzysztof Skubiszewski spotkał się w Nowym Jorku z szefem dyplomacji Izraela Mosze Arensem.
- Listopad 1989** — w Polsce złożył wizytę wicepremier i minister finansów Izraela Szymon Peres.
- Grudzień 1989** — minister w Kancelarii Prezydenta Jaruzelskiego, Józef Czyrek, spotkał się w Warszawie z delegacją Kongresu Żydów Amerykańskich.
- Luty 1990** — z wizytą w Polsce przebywał przewodniczący Światowego Kongresu Żydów Edgar Bronfman. Podczas spotkania premier Tadeusz Mazowiecki złożył deklarację, że Polska nie uchyli się od pomocy Żydom emigrującym z ZSRR i zapewni im tranzyt do Izraela. W wyniku tej decyzji podjęta została współpraca polskich i izraelskich służb specjalnych. W ramach wspólnej operacji o kryptonimie „Most” zapewniono bezpieczny tranzyt Żydów. Brali w niej udział funkcjonariusze I Departamentu MSW (wywiadu), m.in. Sławomir Petelicki i Gromosław Czempiński, którzy niedługo potem utworzyli jednostkę GROM (skrót od nazwy: Grupa Realizacyjna Operacji „Most”).
- Luty 1990** — Polska wznowiła stosunki dyplomatyczne z Izraelem, zerwane w 1967 r. Pierwszym ambasadorem RP w Tel Awiwie został Jan Dowgiałło, profesor hydrogeologii z PAN, a pierwszym ambasadorem Izraela w Warszawie — Miron Gordon.
- Wrzesień 1990** — minister Krzysztof Skubiszewski spotkał się z przedstawicielami społeczności żydowskiej w Nowym Jorku.
- Listopad 1990** — w Jerozolimie odbyły się polsko–izraelskie konsultacje polityczne. Delegacjom przewodniczyli wiceministrowie spraw zagranicznych: Jan Majewski i Benjamin Netanjahu.
- Styczeń 1991** — rzecznik prasowy rządu Jana Krzysztofa Bieleckiego oraz minister Skubiszewski wydali oświadczenia potępiające atak Iraku na Izrael.
- Styczeń 1991** — w polskich kościołach został odczytany list pasterski Episkopatu Polski na temat antysemityzmu i stosunków polsko–żydowskich, wydany z okazji 25. rocznicy ogłoszenia przez Sobór Watykański II deklaracji *Nostra aetate* o stosunku Kościoła do religii niechrześcijańskich.
- Marzec 1991** — na pierwszym posiedzeniu zebrała się Rada ds. Stosunków Polsko–Żydowskich przy Prezydencie RP, której przewodniczącym do 1995 r. był minister Andrzej Zakrzewski.

- Maj 1991** — prezydent Lech Wałęsa złożył wizytę w Izraelu. Była to pierwsza wizyta głowy państwa polskiego w tym kraju. W przemówieniu w Knesecie Wałęsa prosił o „wybaczenie za każdy przypadek zła wyrządzonego Żydom przez Polaków”.
- Grudzień 1991** — przy aktywnym udziale Polski, Zgromadzenie Ogólne ONZ zniósło swoją rezolucję z 1975 r. uznającą syjonizm za formę rasizmu.
- Maj 1992** — Prokuratura Generalna wystąpiła do Izraela z wnioskiem o ekstradycję Bogusława Bagsika i Andrzeja Gąsiorowskiego, byłych właścicieli spółki Art-B, oskarżonych o zagarnięcie ponad 400 mln zł metodą tzw. oscylatora. Wniosek został odrzucony, gdyż obaj biznesmeni uzyskali izraelskie obywatelstwo. Bagsik został zatrzymany w czerwcu 1994 r. w Szwajcarii, a w lutym 1996 r. przekazany Polsce. W październiku 2000 r. został skazany na 9 lat więzienia, ale w maju 2004 r. przedterminowo go zwolniono. Gąsiorowski pozostaje w Izraelu.
- Maj 1992** — w Polsce złożył wizytę prezydent Izraela Chaim Herzog.
- Listopad 1992** — minister Krzysztof Skubiszewski przebywał z wizytą w Izraelu.
- Kwiecień 1993** — w obchodach 50. rocznicy wybuchu powstania w getcie uczestniczyli m.in. premier Izraela Icchak Rabin i wiceprezydent USA Albert Gore. W związku z groźbą bojkotu obchodów przez środowiska żydowskie papież Jan Paweł II w liście poprosił siostry karmelitanki o przeniesienie się do nowej siedziby na terenie Oświęcimia.
- Lipiec 1993** — po wydaniu rozporządzenia przez watykańską Kongregację ds. Zakonných siostry karmelitanki przeniósł się do nowej siedziby.
- Sierpień 1993** — ambasadorem Izraela w Warszawie został Gerson Zohar.
- Styczeń 1994** — w Polsce przebywał z wizytą przewodniczący Knesetu Szewach Weiss.
- Styczeń 1994** — w „Gazecie Wyborczej” ukazał się artykuł Michała Cichego „Polacy–Żydzi: czarne karty Powstania”, oskarżających powstańców z AK i NSZ o mordowanie Żydów uratowanych z getta. Po kilkunastu latach Cichy, zwolniony z „GW”, przyznał, że publikacja tego artykułu była błędem.
- Maj 1994** — minister obrony narodowej Piotr Kołodziejczyk złożył wizytę w Izraelu. Ministerstwa obrony Polski i Izraela zawarły porozumienie w sprawie dwustronnej współpracy w dziedzinie obronności.
- Sierpień 1994** — w warszawskim MSZ odbyły się polsko–izraelskie konsultacje polityczne.

Grudzień 1994 — delegacja Sejmu RP z marszałkiem Józefem Oleksym i wicemarszałkiem Józefem Zychem złożyła wizytę w Izraelu.

Styczeń 1995 — premier Waldemar Pawlak przyjął delegację izraelskiego Knesetu z przewodniczącym Szewachem Weisssem na czele.

Kwiecień 1995 — ośmiu najbardziej wpływowych kongresmanów USA, m.in. przewodniczący Izby Reprezentantów Newt Gingrich i przywódca Republikanów w Senacie Robert Dole, wystąpiło z listem, w którym zagrozili, że „ociąganie się przez kraje Europy Wschodniej ze zwrotem mienia żydowskiego może spowodować pogorszenie ich stosunków z Waszyngtonem”.

Maj 1995 — minister spraw zagranicznych Władysław Bartoszewski złożył wizytę w Izraelu, gdzie uczestniczył w obchodach 50. rocznicy zakończenia II wojny światowej. Minister powiedział m.in.: „Dzisiejsi studenci będą za dziesięć czy piętnaście lat posłami, ministrami, dyrektorami i oni będą określać życie polskie, a nie ta ciemnota, gdzieś tam na zapadłej prowincji, która opowiada jakieś głupstwa, a która dobrze czytać i pisać nie umie. Ci nie będą odgrywać roli bezpośredniej w życiu politycznym, a ci studenci będą odgrywali tę rolę”. Bartoszewski pochwalił się też, że jest „jedynym ministrem na świecie, który jest honorowym obywatelem Izraela. Wsz ambassador w Wiedniu, jak się dowiedział o mojej nominacji, powiedział: »Nad Jordanem zdarzają się cuda. Izrael nie istnieje jeszcze 50 lat, a już ma naraz dwóch ministrów spraw zagranicznych«”.

Czerwiec 1995 — „Gazeta Wyborcza” zaatakowała ks. Henryka Jankowskiego, proboszcza gdańskiej bazyliki św. Brygidy, za homilię wygłoszoną w obecności prezydenta Wałęsy, w której powiedział, że do dekoracji Grobu Pańskiego (symbolizującej — jego zdaniem — siły niszczące Polskę) nie włączył gwiazdy Dawida, gdyż „jest ona wpisana w symbole swastyki i sierpa i młota”. Z atakami na ks. Jankowskiego wystąpili m.in. przewodniczący Światowego Kongresu Żydów Edgar Bronfman oraz inne organizacje żydowskie z USA i Polski, izraelskie MSZ, a także liderzy SdRP, UW i UP.

Sierpień 1995 — w Polsce przebywał z wizytą przewodniczący izraelskiego Knesetu Szewach Weiss.

Wrzesień 1995 — ambasadorem RP w Izraelu został Wojciech Adamiecki, były dziennikarz „Gazety Wyborczej” i „Tygodnika Powszechnego”.

- Październik 1995** — w warszawskim MSZ odbyły się polsko–izraelskie konsultacje polityczne. Delegacjom przewodniczyli wiceministrowie spraw zagranicznych: Robert Mroziewicz i Eli Dayan.
- Listopad 1995** — premier Józef Oleksy reprezentował Polskę na pogrzebie zamordowanego premiera Izraela Icchaka Rabina.
- Styczeń 1996** — zawarto umowę o współpracy pomiędzy Główną Komisją Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu a Instytutem Yad Vashem w Jerozolimie.
- Styczeń 1996** — nowy minister spraw zagranicznych Dariusz Rosati wystąpił do Światowego Kongresu Żydów z prośbą o przebaczenie za tzw. pogrom kielecki z 1946 r., oświadczając: „Jest nam wstyd za to, że Polacy dokonali tej zbrodni”.
- Kwiecień 1996** — nowojorski rabin Israel Singer oświadczył, że Światowy Kongres Żydów „przeprowadzi wkrótce międzynarodową kampanię propagandową, która zmusi rząd Polski do zwrotu mienia zagarniętego Żydom podczas II wojny światowej”. Dodał, iż kraje, które nie załatwią natychmiast tej sprawy, będą „publicznie atakowane i upokarzane”.
- Kwiecień 1996** — grupa pod wodzą Bolesława Tejkowskiego zorganizowała legalną manifestację na terenie byłego obozu w Auschwitz–Birkenau. Wywołało to protesty środowisk żydowskich w wielu krajach. Rząd Cimoszewicza wydał oświadczenie, w którym wyraził „głębką dezaprobatę dla naruszania powagi miejsca” oraz potępił „hasła i działania noszące cechy rasizmu, antysemityzmu i nietolerancji”.
- Kwiecień 1996** — po protestach środowisk żydowskich wojewoda bielski Marek Trombski wydał decyzję o wstrzymaniu budowy przez spółkę „Maja” centrum handlowego koło b. obozu koncentracyjnego. We wrześniu 1997 r. prezes spółki Janusz Marszałek otrzymał od wojewody 169 tys. zł odszkodowania za unieważnienie zgody władz miasta na tę budowę, a w 2002 r. wygrał pierwsze wybory na prezydenta Oświęcimia i sprawował urząd do 2010 r.
- Kwiecień 1996** — zawarto umowę o współpracy pomiędzy Główną Komisją Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu a Muzeum Pamięci Holocaustu w Waszyngtonie.
- Lipiec 1996** — odbyły się obchody 50. rocznicy tzw. pogromu kieleckiego. Premier Włodzimierz Cimoszewicz w swoim wystąpieniu „głęboko” ubolewał „z powodu wszystkiego, w czym kiedykolwiek Polacy zawinili wobec Żydów”

i „szczerze” za to przepraszał. Cimoszewicz zaprosił na te uroczystości laureata Pokojowej Nagrody Nobla Elie Wiesela, który zażądał usunięcia krzyży z terenu byłego obozu Auschwitz–Birkenau.

Sierpień 1996 — w dzienniku „New York Times” ukazał się artykuł Yaffy Eliach, w którym oskarżyła żołnierzy AK o wymordowanie Żydów w Ejszyszkach na Wileńszczyźnie w październiku 1944 r. Wśród zamordowanych miała być jej rodzina. Okazało się jednak, że ojciec Yaffy Eliach był oficerem NKWD, zaś akcja AK dotyczyła rozbicia placówki NKWD w Ejszyszkach.

Październik 1996 — rząd Cimoszewicza przyjął „Oświęcimski strategiczny program rządowy”, zakładający m.in. „uporządkowanie i zagospodarowanie strefy ochronnej wokół Państwowego Muzeum Auschwitz–Birkenau”. W programie zapisano, że „prace związane z modernizacją i remontem adaptacyjnym obiektów kubaturowych prowadzone powinny być wg zaleceń Prezydium Międzynarodowej Rady przy Państwowym Muzeum z dnia 30 kwietnia 1996 r.”. Prezydium postulowało wstrzymanie budowy centrum handlowego przez spółkę „Maja”, wykup tego terenu przez skarb państwa oraz jego adaptację dla potrzeb Muzeum z przeznaczeniem na kompleksowe centrum obsługi turystów.

Styczeń 1997 — Włodzimierz Cimoszewicz jako pierwszy polski premier złożył oficjalną wizytę w Izraelu, gdzie został ostro zaatakowany przez pochodzących z Polski Żydów. Przewodniczący Światowej Federacji Żydów z Polski Aleksander Klugman zażądał: „Polska musi wyraźnie powiedzieć, że nie zamierza odnosić korzyści materialnych z hitlerowskiej zbrodni ludobójstwa”. Cimoszewicza próbował bronić towarzyszący mu Marek Edelman, którego jednak wykrzyczano: „Przyjechał pan nas tu pouczać? My chcemy rozmawiać z premierem, a nie z panem”.

Luty 1997 — Sejm uchwalił ustawę o stosunku państwa do gmin wyznaniowych żydowskich, która zakładała, że na wniosek gminy żydowskiej lub Związku Gmin wszczyna się „postępowanie regulacyjne” dotyczące przeniesienia na rzecz którejś z 9 gmin żydowskich lub Związku Gmin własności nieruchomości przejętych przez państwo, które w dniu 1 września 1939 r. były własnością gmin żydowskich działających na terytorium RP, jeżeli znajdowały się na nich cmentarze żydowskie, synagogi albo budynki stanowiące uprzednio siedziby

gmin żydowskich lub służące celom kultu religijnego, działalności oświatowo–wychowawczej i charytatywno–opiekuńczej (na Ziemiach Zachodnich i Północnych za datę graniczną uznano 30 stycznia 1933 r.). Postępowanie przeprowadza komisja złożona z przedstawicieli wyznaczonych w równej liczbie przez ministra spraw wewnętrznych i administracji oraz Zarząd Związku Gmin. Do komisji wpłynęły 5544 wnioski, z których 5504 uznano za zasadne. Do końca listopada 2011 r. całkowicie lub częściowo zakończono 2097 spraw.

Luty 1997 — nieznani sprawcy podpalili przedsionek synagogi im. Nożyków w Warszawie. Prezydent Kwaśniewski wydał oświadczenie potępiające ten „akt barbarzyństwa” i zapewnił, że „takie działania będą w Polsce ścigane z całą konsekwencją i mocą prawa”.

Marzec 1997 — przebywający z wizytą w Warszawie amerykański senator Joseph Biden powiedział, że „nawet gdyby Polska spełniła wszystkie inne kryteria, ale nie uporała się z wrogością wobec społeczności żydowskiej, USA nie będą mogły głosować za przyjęciem Polski do NATO”. W 2009 r. Biden został wiceprezydentem USA.

Maj 1997 — w kongresie izraelskiej Partii Pracy uczestniczył przewodniczący SdRP Józef Oleksy. Podczas spotkania z przewodniczącym Knesetu Danem Tichonem, który poruszył problem rewindykacji majątków Żydów polskich, Oleksy oświadczył, że „nie widzimy możliwości wypłacenia odszkodowań za majątki prywatne”.

Lipiec 1997 — prezydent Kwaśniewski odznaczył Krzyżem Wielkim Orderu Odrodzenia Polski byłego sekretarza stanu USA Henry’ego Kissingera.

Wrzesień 1997 — ambasadorem Izraela w Polsce został Yigal Antebi.

Październik 1997 — rozpoczęła nadawanie stacja telewizyjna TVN, której udziałowcem w 33% był koncern medialny CME (*Central European Media Enterprises*), należący do Ronalda Laudera — skarbnika, a później prezydenta Światowego Kongresu Żydów. Lauder wycofał się z TVN w 1999 r.

Październik 1997 — na trzy dni przed odejściem z rządu minister gospodarki Wiesław Kaczmarek podpisał umowę z Izraelem o kupnie wyposażenia do śmigłowca Huzar.

Październik 1997 — ks. Henryk Jankowski powiedział w kazaniu, że „nie można akceptować mniejszości żydowskiej w naszym rządzie, gdyż tego naród się boi”. W tym kontekście wymienił nowego szefa MSZ Bronisława Geremka.

Metropolita gdański abp Tadeusz Gocłowski zawiesił ks. Jankowskiego na rok za „wygłaszanie poglądów politycznych, które nie mogą być wygłaszane w kościele”. W marcu 1998 r. abp Gocłowski zakazał ks. Jankowskiemu głoszenia kazań, a w styczniu 1999 r. kuria nakazała zamknięcie sklepiku przy kościele św. Brygidy, w którym sprzedawano „antysemickie” książki.

Listopad 1997 — ambasadorem USA w Polsce został Daniel Fried, dyplomata pochodzenia żydowskiego. Urzędował do maja 2000 r.

Styczeń 1998 — po raz pierwszy odbyły się obchody Dnia Judaizmu w polskim Kościele katolickim. Święto to zostało ustanowione decyzją Konferencji Episkopatu Polski z 1997 r. i jest obchodzone corocznie 17 stycznia, w wigilię Tygodnia Modlitw o Jedność Chrześcijan. Jego inicjatorem był przewodniczący Komisji Episkopatu Polski ds. Dialogu z Judaizmem, bp Stanisław Gądecki (od 2002 r. arcybiskup metropolita poznański). Centralne obchody Dnia Judaizmu co roku odbywają się w innym mieście. Pierwsze odbyły się w Warszawie pod hasłem: „Kto spotyka Jezusa Chrystusa, spotyka judaizm”.

Styczeń 1998 — prezydent Kwaśniewski przyjął delegację Kongresu USA pod przewodnictwem Benjamina Gilmana. Kongresmani poruszyli kwestię relacji polsko-żydowskich „w kontekście problemu zwrotu mienia prywatnego”. Prezydent zapewnił, iż „strona polska dołoży wszelkich starań, aby i ten problem został wkrótce rozstrzygnięty”.

Luty 1998 — Krzysztof Śliwiński, pełnomocnik MSZ ds. kontaktów z diasporą żydowską, stwierdził w wywiadzie dla francuskiej gazety „La Croix”, że krzyż papieski z Oświęcimia musi być wkrótce przeniesiony i Stolica Apostolska wyraziła na to zgodę. Tę informację zdementował sekretarz Konferencji Episkopatu Polski, bp Tadeusz Pieronek.

Marzec 1998 — z okazji 30. rocznicy wydarzeń marcowych prezydent Kwaśniewski odznaczył Orderami Orła Białego Jacka Kuronia i Karola Modzelewskiego. Podczas uroczystości prezydent powiedział, że „marzec 1968 roku to karta haniebna polskiej historii. Wiele ludzi skrzywdzono, wiele wartości podeptano. (...) Sięgnięto po najciemniejsze i najpodlejsze stereotypy z polskiej tradycji. (...) Agresja, pomówienia, odrzucenie, pożegnania, Dworzec Gdański, łyż — tego nie zmienimy. Ale przywrócenie prawdy o tamtej historii, naprawienie wyrządzonych krzywd jest naszym obowiązkiem.

W ciągu najbliższych dni przedstawię inicjatywę, która pomoże przywrócić obywatelstwo polskie tym, którzy pozbawieni zostali go w wyniku politycznych decyzji 1968 roku. Pamiętamy i wstydzimy się. To nie oni opuścili Polskę. To Polska opuściła ich. To trzeba naprawić”.

Marzec 1998 — prymas Józef Glemp podczas kazania w kościele św. Krzyża w Warszawie powiedział, że „w Oświęcimiu krzyż stał i będzie stał, i nie może być przedmiotem przetargów”.

Kwiecień 1998 — w „Marszu Żywych” wziął udział premier Izraela Benjamin Netanjahu.

Kwiecień 1998 — prezydent Kwaśniewski odznaczył Marka Edelmana Orderem Orła Białego.

Czerwiec 1998 — wiceprzewodniczący Światowego Kongresu Żydów Kalman Sultanik zażądał usunięcia krzyża papieskiego ze zwirowiska, gdyż „w Oświęcimiu nie ma miejsca ani dla krzyża, ani dla gwiazdy Dawida, ani dla kościoła, ani dla synagogi”. Równocześnie wyraził pogląd, że „Oświęcim i Brzezinka powinny być eksterytorialnym obszarem, zarządzanym przez komisję złożoną z przedstawicieli UNESCO, polskiego rządu i organizacji żydowskich”.

Lipiec 1998 — Izrael odmówił ekstradycji Salomona Morela, ściganego w Polsce za zbrodnie, które popełnił w 1945 r. jako komendant obozu pracy w Świętochłowicach. Powtórna odmowa nastąpiła w lipcu 2005 r. Wówczas minister sprawiedliwości Andrzej Kalwas zapowiedział, że nie będzie kolejnych starań o jego wydanie. W lutym 2006 r. na kilka miesięcy zawieszono wypłacanie Morelowi emerytury z Biura Emerytalnego Służby Więziennej — podstawą do tego był brak kilku dokumentów, które jednak dostał pocztą. Morel zmarł w lutym 2007 r. w Tel Awiwie.

Lipiec 1998 — marszałek Sejmu Maciej Płażyński złożył wizytę w Izraelu.

Sierpień 1998 — na zwirowisku w Oświęcimiu pojawiły się pierwsze krzyże, ustawiane na apel Kazimierza Świtonina. Padły też głosy hierarchów Kościoła, w tym prymasa Głęmpa, nawołujące do powstrzymania się przed stawianiem kolejnych krzyży, a w końcu Rada Stała Episkopatu Polski zaapelowała o usunięcie ze zwirowiska wszystkich krzyży oprócz papieskiego i przeniesienie ich „w odpowiednie miejsce”. Urząd Rejonowy w Oświęcimiu w imieniu władz państwowych wypowiedział Stowarzyszeniu Ofiar Wojny umowę dzierżawną terenu, na którym stał krzyż papieski.

- Grudzień 1998** — delegacja izraelskiego Knesetu z przewodniczącym Danem Tichonem na czele złożyła wizytę w Polsce. Podczas spotkania z prezydentem Kwaśniewskim omówiono m.in. kwestię rewindykacji mienia gmin żydowskich.
- Grudzień 1998** — w związku z dewastacją na cmentarzu żydowskim w Berlinie nagrobka przewodniczącego Centralnej Rady Żydów, Heinza Galińskiego, minister Marek Siwiec w imieniu prezydenta Kwaśniewskiego przesłał list adresowany do przewodniczącego Centralnej Rady Żydów w Niemczech oraz prezydenta Europejskiego Kongresu Żydów Ignatza Bubisa, zawierający „wyrazy solidarności ze wszystkimi, którzy protestują przeciwko temu aktowi wandalizmu”.
- Styczeń 1999** — prezydent Aleksander Kwaśniewski złożył wizytę w Izraelu, gdzie wziął udział w posiedzeniu Międzynarodowej Rady Gubernatorów Centrum Peresa dla Pokoju. Prezydent odwiedził też Instytut Yad Vashem i odznaczył jego byłego dyrektora, Israela Gutmana, Krzyżem Oficerskim Orderu Zasługi RP.
- Styczeń 1999** — w jezuickim Loyola Marymont University w USA odbyła się konferencja pt. „Rachunek sumienia: Kościół polski wobec antysemityzmu 1989–1999” z udziałem m.in. bpa Tadeusza Pieronka, Adama Michnika i senatora Krzysztofa Kozłowskiego. Konferencja wywołała protesty Polonii amerykańskiej i środowisk prawicowych w Polsce.
- Marzec 1999** — na łamach „Gazety Wyborczej” ukazał się artykuł Anny Bikont i Marii Kruczkowskiej, atakujący podręczniki szkolne do historii autorstwa Leszka Andrzeja Szczesniaka, przede wszystkim za „treści antysemickie”. Kilka dni później grono ok. 300 znanych osób wystosowało list do ministra edukacji narodowej z apelem o wycofanie poparcia dla tych podręczników.
- Kwiecień 1999** — „Gazeta Wyborcza” nagłośniła sprawę wydania niskonakładowej książki „Niebezpieczne tematy” autorstwa Dariusza Ratajczaka, historyka z Uniwersytetu Opolskiego, w której przytoczył opinie zachodnich badaczy kwestionujących oficjalną wersję dziejów zagłady Żydów podczas wojny. Sprawa trafiła do sądu, który w grudniu 1999 r. umorzył ją z powodu „niskiej szkodliwości czynu”. Sam Ratajczak został jednak zwolniony z uczelni i pozbawiony prawa wykonywania zawodu nauczyciela. Podjął pracę stróża nocnego, a w czerwcu 2010 r. znaleziono jego zwłoki w samochodzie zaparkowanym przed centrum handlowym w Opolu.

- Maj 1999** — minister spraw zagranicznych Bronisław Geremek wziął udział w dorocznym kongresie Amerykańskiego Komitetu Żydowskiego.
- Maj 1999** — dzięki szybko uchwalonej przez Sejm i natychmiast podpisanej przez prezydenta ustawie o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady, władze lokalne usunęły ponad 300 krzyży (oprócz papieskiego) ze zwirowiska w Oświęcimiu. Aresztowano też Kazimierza Świtonía.
- Czerwiec 1999** — sekretarz ds. zagranicznych Ruchu Społecznego AWS (i zarazem wiceminister spraw zagranicznych) Radosław Sikorski wydał oświadczenie wyrażające „solidarność ze społecznością żydowską Stanów Zjednoczonych w związku z podpaleniami trzech synagog w Kalifornii”.
- Lipiec 1999** — ambasadorem RP w Izraelu został Maciej Kozłowski, historyk, publicysta „Tygodnika Powszechnego”.
- Lipiec 1999** — 11 amerykańskich Żydów złożyło do sądu w Nowym Jorku pozew przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej, polskiemu Ministerstwu Skarbu i nieznanym z nazwiska obywatelom RP, domagając się zwrotu kilkudziesięciu konkretnych nieruchomości zrabowanych przez nazistów. Prawnicy złożyli ten pozew nie tylko w imieniu tej jedenastki, ale także „wszystkich znajdujących się w podobnej sytuacji”. W czerwcu 2002 r. sędzia Edward Korman oddalił pozew stwierdzając, że w świetle prawa międzynarodowego poszkodowani nie mogą skarżyć obcego rządu w amerykańskim sądzie. O takie orzeczenie walczyli wcześniej reprezentujący rząd polski prawnicy, którzy argumentowali, że składający pozew Żydzi mogą dochodzić swoich praw, ale w sądach polskich. To stanowisko podtrzymał w marcu 2006 r. sąd apelacyjny, a skarżący zrezygnowali z odwołania do Sądu Najwyższego USA.
- Sierpień 1999** — prezydent Aleksander Kwaśniewski przebywał w prywatną wizytą w Izraelu.
- Sierpień 1999** — Polska wystąpiła do Wielkiej Brytanii o ekstradycję Heleny Wolińskiej-Brus, stalinowskiej prokurator pochodzenia żydowskiego, podejrzanej o bezprawne aresztowanie i fałszowanie dowodów winy w sfingowanym procesie gen. Augusta Emila Fieldorfa. Ten wniosek — podobnie jak i następny, z 2001 r. — został odrzucony przez stronę brytyjską, która uzasadniała odmowę ekstradycji m.in. względami humanitarnymi, czyli wiekiem byłej prokurator. Wolińska twierdziła, że jest niewinna, a zarzuty uznawała za „zemstę polityczną i działania antysemitckie”. W styczniu 2006 r. Ministerstwo

Obrony Narodowej zawiesiło wypłatę Wolińskiej wojskowej emerytury, którą pobierała bezprawnie, gdyż brakowało jej wysługi lat. W listopadzie 2007 r. Wojskowy Sąd Okręgowy w Warszawie na wniosek IPN wydał za nią europejski nakaz aresztowania. Wolińska zmarła w listopadzie 2008 r. w Oksfordzie.

Październik 1999 — prezydent Kwaśniewski odznaczył Ronalda Laudera Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą Orderu Zasługi RP. Prezydent podkreślił „ogromne znaczenie, jakie ma działalność edukacyjna, prowadzona przez fundację pana Laudera w całej środkowo-wschodniej Europie. Zmierza ona do odbudowy społeczności żydowskiej na tych ziemiach. Szkoły Fundacji pana Laudera przywracają żydowskim dzieciom świadomość ich korzeni. A krajom naszej części Europy przywracają fascynującą kulturę i obyczaje, które są częścią wspólnego dziedzictwa. Na przekór złu, którego nie powinniśmy zapominać, w zgodzie z duchem braterstwa, którym chcemy naznaczyć wspólnie budowaną przyszłość. Temu służą podejmowane przez Pana wysiłki. W imieniu wszystkich Polaków mających najlepszą wolę budowania pomyślnej polsko-żydowskiej przyszłości proszę przyjąć moje najszczerze podziękowania za Pana działalność, za wszystko co Pan do tej pory uczynił, za wszystko co Pan zamierza uczynić. Polska tym symbolicznym odznaczeniem wyraża Panu szacunek i wdzięczność”.

Październik 1999 — powstało Stowarzyszenie Przeciw Antysemityzmowi i Ksenofobii „Otwarta Rzeczpospolita”. Jego pierwszym prezesem została Irena Wóycicka, była wiceminister pracy, działaczka UD i UW, późniejsza minister w Kancelarii Prezydenta Komorowskiego.

Grudzień 1999 — premier Jerzy Buzek przebywał z wizytą w Izraelu.

Styczeń 2000 — prezydent Kwaśniewski spotkał się z przebywającym w Warszawie byłym premierem Izraela Szymonem Peresem. Rozmawiano m.in. o powołaniu w skład Międzynarodowej Rady Gubernatorów Centrum Peresa dla Pokoju biznesmena Jana Kulczyka (trzy miesiące później w tej samej radzie znalazł się także inny biznesmen, Aleksander Gudzwat).

Styczeń 2000 — prezydent Kwaśniewski uczestniczył w otwarciu Sztokholmskiego Międzynarodowego Forum na temat Holocaustu, a także w obchodach 55. rocznicy wyzwolenia obozu Auschwitz-Birkenau, gdzie również mówił głównie o zagładzie Żydów.

- Kwiecień 2000** — kierownictwo stowarzyszenia „Otwarta Rzeczpospolita” spotkało się z premierem Jerzym Buzkiem, by przedstawić żądanie zakazu kolportowania przez Ruch wydawnictw „zawierających treści antysemickie i ksenofobiczne”. Później odbyły się podobne spotkania z kierownictwami Ruchu i Empiku.
- Październik 2000** — podczas Międzynarodowych Targów Książki we Frankfurcie nad Menem z polskiej ekspozycji usunięto stoisko wydawnictwa Nortom, gdyż prezentowało książki „antysemickie, antyniemieckie i antyukraińskie”. Decyzję w tej sprawie podjął pełnomocnik ministra kultury Andrzej Nowakowski, a zaakceptował ją minister Kazimierz M. Ujazdowski, który także był obecny na targach.
- Maj 2000** — w „Marszu Żywych” wzięli udział prezydenci Polski — Aleksander Kwaśniewski oraz Izraela — Ezer Weizman.
- Maj 2000** — w uroczystości z okazji przyznania tytułu „Człowieka Roku” przez „Gazetę Wyborczą” George’owi Sorosowi wzięli udział m.in. prezydent Kwaśniewski i premier Buzek. Laudację ku czci laureata wygłosił minister Geremek.
- Maj 2000** — prezydent Kwaśniewski przebywał z wizytą w Izraelu. Wygłosił przemówienie w Knesecie, a podczas spotkania ze studentami oświadczył, że dzięki uruchomieniu „szybkiej ścieżki naprawienia krzywd” kilka tysięcy emigrantów z 1968 r. otrzymało z powrotem polskie obywatelstwo.
- Maj 2000** — ukazała się książka Jana Tomasza Grossa „Sąsiedzi. Historia zagłady żydowskiego miasteczka”, w której podano, że w lipcu 1941 r. Polacy z Jedwabnego spalili w stodole 1600 Żydów.
- Czerwiec 2000** — prezydent Kwaśniewski spotkał się z przebywającą w Warszawie sekretarz stanu USA Madeleine Albright, która „zwróciła uwagę na tematy, które budzą zainteresowanie wielu środowisk amerykańskich, takie jak restytucja mienia”. Prezydent podkreślił, że „będą one uregulowane ustawowo i nie zostaną pominięte żadne środowiska lub grupy narodowościowe. Uregulowanie stosunków własnościowych, mimo skomplikowanych problemów, jest dla Polski ważne także ze względu na inwestorów”.
- Lipiec 2000** — nowo powołany Instytut Pamięci Narodowej wszczął śledztwo w sprawie zbrodni w Jedwabnem. W toku postępowania przesłuchano 111 żyjących świadków.

- Wrzesień 2000** — marszałek Sejmu Maciej Płażyński przebywał z wizytą w Izraelu.
- Listopad 2000** — minister spraw zagranicznych Władysław Bartoszewski przebywał z wizytą w Izraelu. Podczas jego obecności w Knesecie deputowani zarzucili Polakom współodpowiedzialność za holokaust, na co minister nie chciał zareagować, tłumacząc: „To byłby początek bardzo przykrych dyskusji”.
- Styczeń 2001** — ambasadorem Izraela w Polsce został Szewach Weiss.
- Marzec 2001** — Sejm uchwalił ustawę repriwatyzyacyjną, ale prezydent Kwaśniewski skutecznie ją zawetował.
- Kwiecień 2001** — „Otwarta Rzeczpospolita” zwróciła się z prośbą do ministra sprawiedliwości i prokuratora generalnego Lecha Kaczyńskiego o wydanie prokuraturze polecenia sprawdzenia, czy treści zamieszczane w pismach „Szczerbiec”, „Tylko Polska”, „Nowa Sztafeta” i „Jestem Polakiem” nie naruszają przepisów prawa karnego, Konstytucji RP i umów międzynarodowych ratyfikowanych przez Polskę (chodziło o „nawoływanie do waśni na tle narodowościowym i etnicznym” oraz „znieważanie osób pochodzenia żydowskiego”). Wszczęcia dochodzenia w sprawie tych czasopism odmówiły kolejno Prokuratura Rejonowa i Prokuratura Okręgowa, mimo wsparcia, jakiego „Otwartej Rzeczpospolitej” udzielił rzecznik praw obywatelskich Andrzej Zoll.
- Maj 2001** — Episkopat Polski odprawił w warszawskim kościele pw. Wszystkich Świętych nabożeństwo za Żydów zamordowanych w Jedwabnem.
- Maj 2001** — w Drohobyczu na Ukrainie pracownicy izraelskiego Instytutu Yad Vashem skuli ze ścian w prywatnym domu i wywieźli odkryte trzy miesiące wcześniej freski Brunona Schulza. Freski odkupili od mieszkańców domu za 100 dolarów.
- Czerwiec 2001** — zakończyła się ekshumacja w miejscu mordu na Żydach w Jedwabnem. Nie była jednak całkowita — na skutek sprzeciwu obecnych tam rabinów duże zespoły kości nie zostały wydobyte. Środowiska żydowskie początkowo w ogóle sprzeciwiały się ekshumacji, tłumacząc to względami religijnymi, a minister sprawiedliwości Lech Kaczyński na ich wniosek wstrzymał zgodę na ekshumację. Mimo to uzyskano informacje istotne dla śledztwa prowadzonego przez IPN: liczbę ofiar oszacowano na kilkadziesiąt, a nie — jak twierdził Jan Tomasz Gross — na 1600, znaleziono też kilka łusek z niemieckiego karabinu typu Mauser, a wśród szczątków ofiar — karabinową kulę, która została wystrzelona w ich kierunku.

Czerwiec 2001 — z udziałem prezydenta Kwaśniewskiego odbyło się zebranie założycielskie Polskiego Stowarzyszenia Przyjaciół Centrum Peresa dla Pokoju. Prezesem został minister Marek Siwiec, a w skład zarządu weszli m.in. Andrzej Arendarski, Lech Nikolski, Lew Rywin, Janusz Morgenstern.

Czerwiec 2001 — Kazimierz Laudański, syn Czesława Laudańskiego z Jedwabnego, wystąpił do sądu przeciwko Janowi Tomaszowi Grossowi, żądając usunięcia z książki „Sąsiedzi” fragmentów dotyczących ojca, który nie mógł brać udziału w mordowaniu Żydów, choćby z powodu obłożnej choroby po sowieckim więzieniu. W grudniu 2008 r. Sąd Okręgowy w Warszawie odrzucił pozew Laudańskiego, uznając, że wprawdzie doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda i jego ojca, ale „działanie Grossa nie było bezprawne, gdyż jako badacz miał on prawo w ramach wolności badań napisać o Czesławie Laudańskim, iż uczestniczył w zbrodni”.

Lipiec 2001 — w obchodach 60. rocznicy zbrodni w Jedwabnem uczestniczyli m.in. prezydent Kwaśniewski i jego ministrowie, minister Bartoszewski, wicemarszałkowie Sejmu Marek Borowski i Jan Król, prezes IPN Leon Kieres, ambasador Izraela. Prezydent powiedział: „Wiemy z całą pewnością, że wśród prześladowców i oprawców byli Polacy. Nie możemy mieć wątpliwości — tu w Jedwabnem obywatele Rzeczypospolitej Polskiej zginęli z rąk innych obywateli Rzeczypospolitej. Ludzie ludziom, sąsiedzi sąsiadom zgotowali ten los”. Przeprosił też „w imieniu swoim i tych Polaków, których sumienie jest poruszone tamtą zbrodnią. W imieniu tych, którzy uważają, że nie można być dumnym z wielkości polskiej historii, nie odczuwając jednocześnie bólu i wstydu z powodu zła, które Polacy wyrządzili innym”.

Sierpień 2001 — w Polsce przebywał z wizytą minister spraw zagranicznych Izraela Szymon Peres. Spotkał się m.in. z prezydentem Kwaśniewskim.

Marzec 2002 — w Belwederze odbyła się uroczystość wręczenia Nagrody im. Jana Karskiego byłemu burmistrzowi Jedwabnego Krzysztofowi Godlewskiemu. Wyróżniony został również rabin Jacob Baker z Nowego Jorku. Obaj zostali uhonorowani za „budzącą nadzieję wizję sąsiedztwa polsko-żydowskiego oraz za odwagę przeciwstawienia się stereotypom i uprzedzeniom otoczenia”. Otwierając uroczystość minister Barbara Labuda powiedziała: „Trzeba mieć bardzo dużo hartu ducha i odwagi, żeby postawić wspólnocie narodowej

przed oczy prawdę o niej samej. To jest zabieg leczniczy, terapia, ale zrozumiały jest także opór przeciwko przyjęciu tej prawdy”.

Kwiecień 2002 — w Państwowym Teatrze Żydowskim, z udziałem m.in. prezydenta Kwaśniewskiego, odbyła się uroczystość wręczenia Szymonowi Szurmiejowi Wielkiego Krzyża Zasługi Orderu Zasługi Republiki Federalnej Niemiec przez ambasadora RFN w Warszawie.

Kwiecień 2002 — wicepremier i minister spraw zagranicznych Izraela Szymon Peres wziął udział w Warszawie w posiedzeniu Międzynarodowego Komitetu Honorowego Budowy Muzeum Historii Żydów Polskich. Spotkał się też z prezydentem Kwaśniewskim.

Maj-czerwiec 2002 — w Narodowym Spisie Powszechnym 1133 obywateli RP zadeklarowało narodowość żydowską.

Listopad 2002 — Instytut Pamięci Narodowej wydał dwutomową publikację „Wokół Jedwabnego”, opracowaną przez Pawła Machcewicza i Krzysztofa Persaka. Prezes IPN Leon Kieres napisał we wstępie do tej pracy: „Mogę z pełnym przekonaniem powiedzieć, że przekazujemy całą naszą wiedzę o tym, co i dlaczego wydarzyło się po wkroczeniu wojsk niemieckich w 1941 r. na polskie ziemie okupowane dotychczas przez Sowieci. Przyznać muszę, że mnie jako Polakowi i jako chrześcijaninowi wiedza ta nie przynosi ulgi”.

Luty 2003 — minister spraw zagranicznych Włodzimierz Cimoszewicz spotkał się z członkami Holenderskiego Komitetu Wspierającego Projekt Budowy Muzeum Historii Żydów Polskich.

Marzec 2003 — film Romana Polańskiego „Pianista”, opowiadający wojenne losy żydowskiego muzyka Władysława Szpilmana, otrzymał trzy Oscary.

Kwiecień 2003 — odbyły się obchody 60. rocznicy wybuchu powstania w getcie warszawskim z udziałem prezydentów Izraela — Moshe Katsava i Polski — Aleksandra Kwaśniewskiego. Obaj prezydenci wzięli też udział w „Mar-szu Żywych” w Oświęcimiu.

Maj 2003 — w Pałacu Prezydenckim wręczono grupie członków Stowarzyszenia Żydów Kombatantów i Poszkodowanych w II Wojnie Światowej ordery, odznaczenia i akty mianowania na pierwszy wojskowy stopień oficerski podporucznika, nadane im przez prezydenta Kwaśniewskiego „za wybitne zasługi na rzecz organizacji kombatanckich”. Wśród odznaczonych i mia-

nowanych znaleźli się m.in. PRL-owscy dziennikarze — Ludwik Krasucki, Lucjan Wolanowski i Krystyna Zielińska-Zarzycka.

Czerwiec 2003 — prezydent Kwaśniewski odznaczył Szymona Szurmieja Krzyżem Wielkim Orderu Odrodzenia Polski.

Czerwiec 2003 — prokurator Radosław Ignatiew z białostockiego Oddziału IPN umorzył śledztwo w sprawie zbrodni w Jedwabnem z powodu „niewykrycia innych żyjących sprawców zbrodni niż ci, którzy wcześniej zostali osądzeni przez polski wymiar sprawiedliwości”.

Czerwiec 2003 — Prokuratura Okręgowa w Warszawie umorzyła śledztwo w sprawie „publicznego nawoływania do nienawiści na tle różnic narodowościowych i wyznaniowych” oraz „publicznego znieważenia grupy ludności pochodzenia żydowskiego” przez rozpowszechnianie niektórych książek w Księgarni Patriotycznej Antyk, znajdującej się w podziemiach warszawskiego kościoła Wszystkich Świętych.

Październik 2003 — nakładem wydawnictwa W.A.B. ukazała się wersja książkowa „Raportu o mowie nienawiści”, przygotowanego przez działaczy stowarzyszenia „Otwarta Rzeczpospolita” — Sergiusza Kowalskiego i Magdalenę Tulli. Był to efekt „monitoringu” treści zamieszczonych w okresie od stycznia do grudnia 2001 r. na łamach „Naszego Dziennika”, „Naszej Polski”, „Głosu”, „Najwyższego Czasu!” i „Tygodnika Solidarność”. Podstawowym kryterium, na podstawie którego dobierano cytaty z tych czasopism, miał być „antysemityzm i ksenofobia”.

Listopad 2003 — prezydent Kwaśniewski odznaczył Orderem Orła Białego Irenę Sendlerową, która w czasie wojny ratowała dzieci żydowskie.

Listopad 2003 — ambasadorem RP w Izraelu został Jan Wojciech Piekarski, wieloletni PRL-owski dyplomata, w latach 1989–1991 odpowiedzialny za ponowne nawiązanie stosunków z Izraelem, pomoc przy transferze Żydów z ZSRR do Izraela oraz przygotowanie pierwszej wizyty prezydenta Wałęsy w Izraelu.

Grudzień 2003 — ukazał się list otwarty do prymasa Polski w sprawie Księgarni Patriotycznej Antyk, w którym napisano: „Nie rozumiemy przyzwolenia na propagandę nienawiści na terenie kościelnym. Gorszymy się przyzwoleniem na tę obecność, która może być odczytywana właśnie w kategoriach aprobaty kościelnej dla głoszonych tam treści”. Sygnatariuszami listu byli: Władysław

Bartoszewski, ks. Adam Boniecki, siostra Małgorzata Chmielewska, Bohdan Cywiński, Piotr Cywiński, Jarosław Gowin, Leon Kieres, Jerzy Kłoczowski, Jan Kulakowski, Tadeusz Mazowiecki, Zbigniew Nosowski, Jan Nowak-Jeziorański, Piotr Nowina-Konopka, o. Wacław Oszejka, ks. Jan Twardowski, Stefan Wilkanowicz, Jacek Woźniakowski.

Grudzień 2003 — do Polski powrócił w ramach ekstradycji Józef Jędruch, szef firmy Colloseum, oskarżony o wyłudzenie 385 mln zł. W 2002 r. uciekł do Izraela, gdzie starał się o obywatelstwo, ale został zatrzymany i wydany Polsce.

Luty 2004 — David Peleg został ambasadorem Izraela w Warszawie. Odchodzący ambasador Szewach Weiss został odznaczony Krzyżem Wielkim Orderu Zasługi RP.

Luty–marzec 2004 — prezydent Kwaśniewski przebywał z wizytą w Izraelu, gdzie otrzymał tytuł doktora honoris causa Uniwersytetu Hebrajskiego w Jerozolimie.

Kwiecień 2004 — w tygodniku „Newsweek Polska” ukazał się reportaż o restytucji mienia gmin żydowskich, który został zaatakowany jako antysemicki, m.in. przez „Gazetę Wyborczą” i stowarzyszenie „Otwarta Rzeczpospolita”.

Kwiecień 2004 — prezydent Kwaśniewski spotkał się z delegacją Europejskiego Kongresu Żydów z jego przewodniczącym Cobim Benatoffem, który „pogratulował Polsce zbliżającego się członkostwa w Unii Europejskiej, podkreślając, że Kongres wspiera proces rozszerzenia Unii Europejskiej na Wschód”.

Kwiecień 2004 — Ministerstwo Kultury ostatecznie przekazało teren zwirowiska w Oświęcimiu Państwowemu Muzeum Auschwitz–Birkenau.

Czerwiec 2004 — prezydent Kwaśniewski odznaczył Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą Orderu Zasługi RP Milesa Lermana, wieloletniego szefa Muzeum Holocaustu w Waszyngtonie.

Październik 2004 — w Polsce przebywał z wizytą wicepremier i minister spraw zagranicznych Izraela Silvan Shalom. Podpisano *Memorandum of Understanding* dotyczące dwustronnych konsultacji między MSZ–ami obu krajów. Minister Włodzimierz Cimoszewicz powiedział, że „ważne miejsce w naszych rozmowach zajmują także problemy międzynarodowe, a w szczególności walka z terroryzmem, sytuacja na Bliskim Wschodzie i perspektywy powrotu do procesu pokojowego, sytuacja w Iraku, zagrożenie programem nuklearnym rozwijanym w Iranie oraz współpraca Izraela z Unią Europejską. Przebieg tych rozmów potwierdził, że spojrzenie Izraela i Polski na wiele kwestii jest

bardzo podobne, a czasem identyczne”. Shalom został też przyjęty przez prezydenta Kwaśniewskiego.

Listopad 2004 — minister Włodzimierz Cimoszewicz spotkał się z przebywającym w Polsce ministrem obrony Izraela Shaulem Mofazem. Podpisano memorandum o współpracy obu krajów w dziedzinie przemysłów obronnych.

Listopad 2004 — w Belwederze pod patronatem prezydenta Kwaśniewskiego odbyło się pierwsze spotkanie w ramach „Dialogu Polsko–Izraelskiego” pt. „Współpraca Polski i Izraela w obszarze bezpieczeństwa międzynarodowego po rozszerzeniu Unii Europejskiej”. Organizatorem spotkania było Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, a ze strony izraelskiej — Uniwersytet w Tel Awiwie.

Styczeń 2005 — z udziałem m.in. prezydentów Polski, Rosji i Izraela odbyły się obchody 60. rocznicy wyzwolenia obozu Auschwitz–Birkenau. Byli więźniowie obozu — m.in. Władysław Bartoszewski i Simone Veil — podpisali „Kartę Międzynarodowego Centrum Nauczania o Auschwitz i Holocaustie”.

Marzec 2005 — prezydent Kwaśniewski złożył wizytę w Izraelu, gdzie wziął udział w inauguracji nowej ekspozycji w Muzeum Yad Vashem.

Marzec 2005 — prezydent Kwaśniewski spotkał się z delegacją Izby Reprezentantów Kongresu USA, która przyjechała do Polski w związku z realizacją projektu budowy Muzeum Historii Żydów Polskich.

Marzec 2005 — minister spraw zagranicznych Adam Daniel Rotfeld spotkał się z Naczelnym Rabinem Izraela oraz z przedstawicielami Europejskiego Centrum Rabinicznego, których poinformował o aktualnym stanie prac nad realizacją projektu Muzeum Historii Żydów Polskich. Naczelny Rabin Izraela Yonah Metzger zadeklarował „daleko idącą pomoc” w realizacji projektu. Minister Rotfeld stwierdził, że „strona polska wysoko ceni doświadczenia dotychczasowych programów wymiany młodzieży polskiej i izraelskiej oraz młodzieży żydowskiej z USA”, dlatego „biorąc pod uwagę wyzwania, jakie niesie integracja europejska, jesteśmy otwarci na inicjatywy spotkań żydowskiej młodzieży z krajów Unii Europejskiej i młodzieży polskiej”. Uczestnik delegacji, rabin Meir Stambler, poinformował o utworzonym w Warszawie Centrum Tory, które „jest miejscem studiów religijnych dla Żydów z Polski i całego świata”.

Maj 2005 — w „Marszu Żywych” wzięli udział premierzy Izraela — Ariel Sharon, Węgier — Ferenc Gyurcsány i Polski — Marek Belka.

Lipiec 2005 — wybrano projekt wartego 100 mln zł Muzeum Historii Żydów Polskich, które powstanie tuż obok pomnika Bohaterów Getta w Warszawie. Aleksander Kwaśniewski wydał specjalne śniadanie dla międzynarodowych donatorów Muzeum — projektu objętego patronatem prezydenta RP.

Lipiec 2005 — minister obrony narodowej Jerzy Szmajdziński przebywał z wizytą w Izraelu.

Sierpień 2005 — Ministerstwo Spraw Zagranicznych „z głębokim zadowoleniem” przyjęło „wiadomość o zakończeniu operacji likwidacji przez Izrael wszystkich osiedli w Strefie Gazy oraz czterech osad na Zachodnim Brzegu Jordanu”. Wyrażono „uznanie dla kierownictwa Izraela w związku z podjęciem tej odważnej i odpowiedzialnej decyzji”, i oczekiwanie, iż „spotka się ona z równie odpowiedzialnym działaniami ze strony Palestyńskiej Władzy Narodowej w postaci zapewnienia pełnej kontroli nad terytoriami opuszczonymi przez siły izraelskie oraz niedopuszczenia do aktów terroru”.

Wrzesień 2005 — podczas wizyty w USA prezydent Kwaśniewski spotkał się na specjalnym obiedzie w San Francisco z donatorami Muzeum Historii Żydów Polskich, zaś w Nowym Jorku z władzami Komitetu Żydów Amerykańskich, a także z działaczami Ligi Przeciwko Zniesławieniom (*Anti-Defamation League*), którym oświadczył: „Pomni doświadczeń II wojny światowej, porażki polityki *appeasementu*, musimy pamiętać, że wszyscy demokratyczni politycy mają moralny obowiązek natychmiastowego reagowania na wszelkie współczesne przejawy rasizmu i antysemityzmu. Tak powinno być w Europie, tak powinno być w Stanach Zjednoczonych i na wszystkich kontynentach. Żadne powody, żadne pragmatyczne kalkulacje, nie mogą usprawiedliwiać pobłażania dla antysemitów czy rasistowskich haseł i działań. (...) Dla antysemityzmu i rasizmu po prostu nie ma miejsca w państwie demokratycznym i praworządnym. Politycy, spierający się ze sobą na temat programów i rozwiązań problemów społecznych, w tej sprawie powinni działać ponad podziałami i w sposób zdecydowany”.

Październik 2005 — Ministerstwo Spraw Zagranicznych oświadczyło, że „z niedowierzaniem” przyjęło informacje agencyjne, według których prezydent Iranu wypowiadał się o „zniszczeniu Izraela”: „Tego rodzaju stwierdzenia są niedopuszczalne w stosunkach między państwami. Naruszają prawo i zwyczaje międzynarodowe. Zachęcają do wrogości i nienawiści, jaskrawo

kontrastując z atmosferą ramadanu, będącego miesiącem pokoju”. MSZ wyraziło „nadzieję, iż powyższe sygnały agencyjne nie odzwierciedlają faktycznej treści i intencji wypowiedzi prezydenta Iranu, w tym założeń irańskiej polityki zagranicznej” oraz oświadczyło, że „oczekuje stosownych wyjaśnień od władz irańskich”. „Celem uzyskania stosownych wyjaśnień” do MSZ został wezwany ambasador Iranu.

Listopad 2005 — odchodzący prezydent Kwaśniewski spotkał się z delegacją Amerykańsko–Izraelskiego Komitetu Spraw Publicznych, która podziękowała mu „za zaangażowanie i wkład w rozwój dialogu polsko–izraelskiego i stosunków polsko–amerykańskich”.

Listopad 2005 — w Tel Awiwie odbyło się drugie spotkanie w ramach „Dialogu Polsko–Izraelskiego”. Organizatorem było Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, a ze strony izraelskiej — Uniwersytet w Tel Awiwie oraz Centrum Studiów Strategicznych w Jaffie.

Listopad 2005 — z inicjatywy MSZ odbyło się w Krakowie spotkanie międzynarodowej grupy roboczej ds. nauczania o holocauście (*International Task Force on Holocaust Education*). Polska sprawowała wówczas przewodnictwo w tej organizacji, zrzeszającej ponad 20 krajów z całego świata. Z inicjatywy Polski odbyła się również w Krakowie międzynarodowa konferencja na temat „faktów i kłamstw w przekazie wiedzy o Holocauście”.

Grudzień 2005 — prowadzący obrady Zgromadzenia Narodowego — zwołanego w celu zaprzysiężenia nowego prezydenta Lecha Kaczyńskiego — marszałek Sejmu Marek Jurek złożył wszystkim życzenia z okazji nadchodzących Świąt Bożego Narodzenia, a „tym z naszych rodaków, którzy wyznają religię żydowską” — życzenia z okazji święta Chanuki. Był to pierwszy taki gest w polskim parlamencie.

Styczeń 2006 — prezydent Kaczyński napisał w przesłaniu do uczestników obchodów Dnia Pamięci Holocaustu: „Dzień Holocaustu przypomina i uświadamia, do jakiej katastrofy może doprowadzić zaślepienie szaleńczą ideologią, opartą na pogardzie dla innych narodowości, religii, przekonań i koloru skóry. Zwracam się dziś do każdego o przeciwstawienie się wszelkim przejawom nienawiści do ludzi z powodu ich narodowej odrębności. Jeśli mamy być dumni z siebie i naszej ojczyzny, musimy umieć wznieść się ponad wszelkie